संस्कृत व्यवहार साहस्री

One Thousand Sentences for Conversation in Sanskrit[1]

अनुक्रमणिका = Contents

१. शिष्टाचारः = Common formulas (Good practices)
२. मिलनम् = Meeting
३. सरल वाक्यानि = Simple sentenes
४. सामान्य वाक्यानि = Ordinary sentences
५. मित्र मिलनम् = Meeting the friends
६. प्रयाणम् = Journey
७. प्रवासतः प्रतिनिवर्तनम् = On Arrival
८. छात्राः = Students
९. परीक्षा = Examination
१०. चलनचित्रम् = Film
११. शिक्षकः = Teacher
१२. स्त्रियः = Women
१३. पाकः = cooking.
१४. वेषभूषणानि = Dress, jewellery
१५. कार्यालयः = Office
१६. आरोग्यम् = Health
१७. समयः = Time
१८. दूरवाणी = Telephone
१९. वाणिज्यम् = Commerce
२०. वातावरणम् = Weather
२१. गृहसम्भाषणम् = Domestic
२२. पितरः पुत्राः च = Fathers/sons/mothers
२३. मातापितरः = Parents
२४. सुताः = Children
२५. सङ्कीर्ण वाक्यानि = Miscellaneous sentences
२६. अतिथिः = Guests
२७. शुभाशयाः = Greetings

[1] Please send corrections to S. V. Ganesan (deepa@tiac.net) or to C. S. Raghavendra (csr@wipinfo.soft.net).
The book 'sa.nskRita-vyavahAra-sAhasrI' is published and copyrighted by Pallava Prakashan, Bangalore, India. For more details contact 'Aksharam', 8th Cross, Girinagar, Bangalore 560 085 INDIA Ph: 080-6613052, 080-6617276

संस्कृत व्यवहार साहस्री

One Thousand Sentences for Conversation in Sanskrit[2]

---

१. शिष्टाचारः = Common formulas (Good practices)

हरिः ॐ ! = **Hello !**

सुप्रभातम् ॥ = **Good morning.**

नमस्कारः/नमस्ते । = **Good afternoon/Good evening.**

शुभरात्रिः । = **Good night.**

धन्यवादः । = **Thank You.**

स्वागतम् । = **Welcome.**

क्षम्यताम् । = **Excuse/Pardon me.**

चिन्ता मास्तु । = **Dont worry.**

कृपया । = **Please.**

पुनः मिलामः । = **Let us meet again.**

अस्तु । = **All right./O.K.**

श्रीमन् । = **Sir.**

मान्ये/आर्ये । = **Lady.**

साधु साधु/समीचीनम् । = **Very good.**

---

२. मिलनम् = Meeting

भवतः नाम किं ? = **What is your name? (masc.)**

भवत्याः नाम किम ? = **What is your name? (fem.)**

मम नाम '____________________ '। = **My name is '____________________'**

एषः मम मित्रं '____________________ '। = **This is my friend '____________________'**

एतेषां विषये श्रुतवान् = **I have heard of them**

एषा मम सखी '________________ '। = **This is my friend '________________' (fem.).**

भवान् किं (उद्योगं) करोति ? = **What do you do? (masc.)**

भवती किं (उद्योगं) करोति? = **What do you do? (fem.)**

अहं अध्यापकः अस्मि । = **I am a teacher (masc.)**

अहम अध्यापिका अस्मि । = **I am a teacher.(fem.)**

अधिकारी = **Officer;**

---

[2]Please send corrections to S. V. Ganesan (deepa@tiac.net) or
to C. S. Raghavendra (csr@wipinfo.soft.net).
The book 'sa.nskRita-vyavahAra-sAhasrI' is published and copyrighted by Pallava Prakashan, Bangalore, India. For more details contact 'Aksharam', 8th Cross, Girinagar, Bangalore 560 085 INDIA Ph: 080-6613052, 080-6617276

उट्टङ्ककः = **Typist**
तंत्रज्ञः = **Engineer;**
प्राध्यापकः = **Professor**
लिपिकः = **Clerk**
न्यायवादी = **lawyer**
विक्रयिकः = **Salesman;**
उपन्यासकः = **Lecturer**

अहं यन्त्राकारे कार्यं करोमि । = **I work in a factory.**

कार्यालये = **in an office;**
महाविद्यालये = **in a college**
वित्तकोषे = **in a bank;**
चिकित्सालये = **in a hospital**
प्रौढशालायां = **in a high school;**
यन्त्राकारे = **in a factory**

भवान्/भवती कस्यां कक्ष्यायां पठति ? = **Which class are you in?**
अहं नवमकक्ष्यायां पठामि । = **I am in Std.IX.**
अहं क्रकक्ष्यायां पठामि । = **I am in I/II/III/B.Sc. class.**
भवतः ग्रामः ? = **Where are you from?**
मम ग्रामः '__________________________ '। = **I am from __________________________**
कुशलं वा ? = **How are you ?**
कथमस्ति भवान् ? = **How are you ?**
गृहे सर्वे कुशलिनः वा ? = **Are all well at home?**
सर्वं कुशलम् । = **All is well.**
कः विशेषः ? (का वार्ता ?) = **What news?**
भवता एव वक्तव्यम् । = **You have to say.**
कोऽपि विशेषः ? = **Anything special?**
भवान् (भवती) कुतः आगच्छति ? = **Where are you coming from?**
अहं शालातः, गृहतः, ...तः = **I am coming from school/house/....**
भवान्/भवती कुत्र गच्छति ? = **Where are you going?**
भवति वा इति पश्यामः । = **Let us see if it can be done.**
ज्ञातं वा ? = **Understand ?**
कथं आसीत् ? = **How was it?**
अङ्गीकृतं किल ? = **Agreed?**
कति अपेक्षितानि ? = **How many do you want?**
अद्य एव वा ? = **Is it today?**

इदानीं एव वा ? = **Is it going to be now?**
आगन्तव्यं भोः । = **Please do come.**
तदर्थं वा ? = **Is it for that ?**
तत् किमपि मास्तु । = **Don't want that.**
न दृश्यते ? = **Can't you see?**
समाप्तं वा ? = **Is it over?**
कस्मिन् समये ? = **At what time?**
तथापि = **even then**
आवश्यकं न आसीत् । = **It was not necessary.**
तिष्ठतु भोः । = **Be here for some more time.**
स्मरति किल ? = **Remember, don't you?**
तथा किमपि नास्ति । = **No, it is not so.**
कथं अस्ति भवान् ? = **How are you?**
न विस्मरतु । = **Don't forget.**
अन्यच्च = **besides**
तदनन्तरम् = **then**
तावदेव किल ? = **Is it only so much?**
महान् सन्तोषः । = **Very happy about it.**
तत् तथा न ? = **Is it not so?**
तस्य कः अर्थः ? = **What does it mean?**
आं भोः । = **Yes, Dear, Sir.**
एवमेव = **just**
अहं देवालयं/कार्यालयं/विपणिं गच्छामि = **I am going to temple/office/market.**
किं चिराद् दर्शनं ? = **What is the matter ? You are not seen these days.**
भवन्तं कुत्रापि दृष्टवान् ।= **I remember to have seen you somewhere.**
भवान् सम्भाषणशिबिरं आगतवान् वा ? = **Have you come to the conversation camp ?**[3]
तर्हि कुत्र दृष्टवान् ? = **In that case where have I seen you?**
तर्हि तत्रैव दृष्टवान् ।= **I must have seen you there in that case.**

---

३. सरल वाक्यानि = Simple sentenes

तथैव अस्तु । = **Let it be so/so be it.**
जानामि भोः । = **I know it.**
आम्, तत् सत्यम् । = **Yes,that is right.**
समीचीना सूचना । = **A good suggestion indeed.**

[3] Note:In the place of 'yushhmad.h shabdaH'(tvam.h), here 'bhavat.h shabdaH'(bhavAn.h/bhavatI) is used for the convenience of Samskrita conversation learning. (The verb used for 'bhavAn.h/bhavatI'is III Person Singular instead of II Person singular).

किंचित् एव । = **A little.**
किमर्थं तद् न भवति ? = **Why can't that be done ?**
भवतः नाम । = **Leave it at that.**
ओहो ! तथा वा ? = **Oh! Is that so ?**
एवमपि अस्ति वा ? = **Is it like this ?**
अथ किम् ? = **Then ?**
नैव किल ! = **No**
भवतः ! = **Yes**
आगच्छन्तः । = **Come in.**
उपविशन्तः । = **Please sit down.**
सर्वथा मास्तः । = **Definitely no.**
अस्तः वा ? = **Can that be so ?**
किमर्थं भोः ? = **Why ?**
प्राप्तं किल ? = **You have got it, haven't you ?**

---

४. सामान्य वाक्यानि = Ordinary sentences

प्रयत्नं करोमि । = **I will try.**
न शक्यते भोः । = **No, I can't.**
तथा न वदतः । = **Don't say that.**
तत्र कोऽपि सन्देहः नास्ति । = **There is no doubt about it.**
तद् अहं न ज्ञातवान् । = **I didn't know that.**
कदा ददाति ? = **When are you going to give me ?**
अहं कथं वदामि 'कदा इति' ? = **How can I say when ?**
तथा भवति वा ? = **Can that be so ?**
भवतः समयावकाशः अस्ति वा ? = **Are you free ?**
अद्य भवतः कार्यक्रमः कः ? = **What are your programmes for today ?**
अरे ! पादस्य / हस्तस्य किं अभवत् ? = **Oh! What happened to your legs/arms?**
बहुदिनेभ्यः ते परिचिताः । = **I have known him for long (shouldn't be'them' for 'him'? May be plural'te' is used for a VVIP))**
तस्य कियद् धैर्य/धाष्ट्र्यम् ? = **How dare he is ?**
भवान् न उक्तवान् एव । = **You have not told me..**
अहं किं करोमि ? = **What can I do ?**
अहं न जानामि । = **I don't know.**
यथा भवान् इच्छति तथा । = **As you wish/say.**
भवतः, चिन्तां न करोतः = **Yes, don't bother.**
तेन किमपि न सिध्यति । = **There is no use/nothing hppenns on account of that.**

सः सर्वथा अप्रयोजकः । = He is good for nothing.

पुनरपि एकवारं प्रयत्नं कुर्मः । = Let us try once more.

मौनमेव उचितम् । = Better be quiet.

तत्र अहं किमपि न वदामि । = I do not want to say anything in this regard/No comments, please/I must think before I say anything.

तर्हि समीचीनम् । = O.K. if that is so.

एवं चेत् कथम् ? = How to get on, if it is so ?

मां किञ्चित् स्मारयतु । = Please remind me.

तं अहं सम्यक् जानामि । = I know him well.

तदानीमेव उक्तवान् किल ? = Haven't I told you already ?

कदा उक्तवान् भोः ? = When did you say so ?

यत्किमपि भवतु । = Happen what may.

सः बहु समीचीनः = He is a good fellow.

सः बहु रूक्षः । = He is very rough.

तद्विषये चिन्ता मास्तु । = Don't worry about that.

तथैव इति न नियमः । = It is not like that.

कर्तुं शक्यं, किञ्चित् समयः अपेक्षते । = I/We can do it, but require time.

एतावत् अपि कृतवान् ! = At least he has done this much !

द्रष्टुं एव न शक्यते । = Can't see it.

तत्रैव कुत्रापि स्यात् । = It may be somewhere there.

यथार्थं वदामि । = I am telling the truth.

एवं भवितुं अर्हति । = This is O.K./all right.

कदाचित् एवमपि स्यात् । = It may be like this sometimes.

अहं तावदपि न जानामि वा ? = Don't I know that much ?

तत्र गत्वा किं करोति ? = What are you going to do there ?

पुनः आगच्छन्तु । = Come again.

मम किमपि क्लेशः नास्ति । = It is no trouble (to me).

एतद् कष्टं न । = This is not difficult.

भोः, आनीतवान् वा ? = Have you brought it ?

भवतः कृते कः उक्तवान् ? = Who told you this ?

किञ्चिदनन्तरं आगच्छेत् । = He/It may come sometime later.

प्रायः तथा न स्यात् । = By and large, it may not be so.

चिन्ता मास्तु, श्वः ददातु । = It is no bother, return it tomorrow.

अहं पुनः सूचयामि । = I will let you know.

अद्य आसीत् वा ? = Was it today ?

अवश्यं आगच्छामि । = Certainly, I will come.

नागराजः अस्ति वा ? = **Is Nagaraj in ?**

किमर्थं तत् एवं अभवत् ? = **Why did it happen so ?**

तत्र आसीत् वा ? = **Was it there ?**

किमपि उक्तवान् वा ? = **Did you say anything ?**

कुतः आनीतवान् ? = **Where did you bring it from ?**

अन्यत् कार्यं किमपि नास्ति । = **Don't have any other work.**

मम वचनं शृणोतु । = **Please listen to me.**

एतत् सत्यं किल ? = **It is true, isn't it ?**

तद् अहं अपि जानामि । = **I know it myself.**

तावद् आवश्यकं न । = **It is not needed so badly.**

भवतः का हानिः ? = **What loss is it to you ?**

किमर्थं एतावान् विलम्बः ? = **Why are you late ?**

यथेष्टं अस्ति । = **Available in plenty.**

भवतः अभिप्रायः कः ? = **What do you say about it ?/What is your opinion ?**

अस्य किं कारणम् ? = **What is the reason for this ?**

स्वयमेव करोति वा ? = **Do you do it yourself ?**

तत् न रोचते ? = **I don't like it.**

उक्तं एव वदति सः । = **He has been repeating the same thing.**

अन्यथा बहु कष्टम् । = **It will be a big botheration if it is not so.**

किमर्थं पूर्वं न उक्तवान् ? = **Why didn't you say it earlier ?**

स्पष्टं न जानामि । = **Don't know exactly.**

निश्चयः नास्ति । = **Not sure.**

कुत्र आसीत् भवान् ? = **Where were you ?**

भीतिः मास्तु । = **Don't get frightened.**

भयस्य कारणं नास्ति । = **Not to fear.**

तदहं बहु इच्छामि = **I like that very much.**

कियत् लज्जास्पदम् ? = **What a shame ?**

सः मम दोषः न । = **It is not my fault.**

मम तु आक्षेपः नास्ति । = **I have no objection.**

सः शीघ्रकोपी । = **He is short-tempered.**

तीव्रं मा परिगणयतु । = **Don't take it seriously.**

आगतः एषऽवराकः । = **Camped here.(?)**

युक्ते समये आगतवान् । = **you have come at the right time.**

बहु जल्पति भोः । = **He talks too much.**

एषा केवलं किंवदन्ती । = **It is just gossip.**

किमपि न भवति । = **Nothing happens.**

एवमेव आगतवान् । = **Just came to call on you.**
विना कारणं किमर्थं गन्तव्यम् ? = **Why go there unnecessarily ?**
भवतः वचनं सत्यम् । = **You are right.**
मम वचनं कः शृणोति ? = **Who listens to me ?**
तदा तद् न स्फुरितम् । = **It did not flash me then.**
किमर्थं तावती चिन्ता ? = **Why so much botheration ?**
भवतः किं कष्टं अस्ति ? = **Tell me, what your trouble is ?**
छे, एवं न भवितव्यं आसीत् । = **Tsh,it should not have happened.**
अन्यथा न चिन्तयतः । = **Don't mistake me.**

---

५. मित्र मिलनम् = Meeting the friends

नमोनमः । = **Good morning/afternoon/evening**
किं भोः, दर्शनमेव नास्ति ! = **Hello, didn't see you for long !**
नैव, अत्रैव सञ्चरामि किल ! = **No, I have been moving about right here !**
किं भोः, वार्ता एव नास्ति ? = **Hello, not to be seen for a long time !**
किं भोः, एकं पत्रं अपि नास्ति ? = **Hey, You haven't even written a letter !**
वयं सर्वे विस्मृताः वा ? = **You have forgotten us all, Haven't you ?**
कथं विस्मरणं भवति भोः ? = **How can I forget you ?**
भवतः सङ्केतं एव न जानामि स्म। = **I didn't know your address.**
महाजनः संवृत्तः भवान् ! = **you have become a big man !**
भवान् एव वा ! दूरतः न ज्ञातम् । = **Is it you ? I couldn't recognise you from a distance.**
ह्यः भवन्तं स्मृतवान् । = **I remembered you yesterday.**
किं अत्र आगमनम् ? = **What made you come here ?**
अत्रैव किञ्चित् कार्यं अस्ति । = **I have some work here.**
त्वरितं कार्यं आसीत् । अतः आगतवान् । = **I am here as I have some urgent work.**
बहुकालतः प्रतीक्षां करोमि । = **I have been waiting for you for a long time.**
यानं न प्राप्तं, अत एव विलम्बः । = **Could not get the bus,hence late.**
आगच्छतः भोः, गृहं गच्छामः । = **Come, let us go home.**
इदानीं वा, समयः नास्ति भोः । = **Now? No time, you know.**
श्वः सायं मिलामः वा ? = **Shall we meet tomorrow evening ?**
अवश्यं तत्रैव आगच्छामि । = **I'll come there without fail.**
इदानीं कुत्र उद्योगः ? = **Where do you work now ?**
यन्त्राकारे उद्योगः । = **I work in a factory.**
ग्रामे अध्यापकः अस्मि । = **I am a teacher in a village.**
इदानीं कुत्र वासः ? = **Where are you put up ?**

एषः मम गृहसङ्केतः । = This is my address.
यानं आगतं, आगच्छामि । = Bus has come, bye, bye.
अस्तु, पुनः पश्यामः । = OK. Let us meet again.
पुनः अस्माकं मिलनं कदा ? = When shall we meet again ?
पुनः कदा मिलति भवान् ? = When are you going to meet me ? (again)
तद्दिने किमर्थं भवान् न आगतवान् ? = Why didn't you come that day ?
वयं आगतवन्तः एव । = We have already arrived.
भवतः समीपे संभाषणीयं अस्ति । = I have something to talk to you about.
भवान् अन्यथा गृहीतवान् । = You have mistaken me.
भवन्तं बहु प्रतीक्षितवान् । = I very much expected you.
बहुकालतः तस्य वार्ता एव नास्ति । = No news from him for days.
भवतः पत्रं इदानीं एव लब्धम् । = I have just received your letter.
किञ्चिद्दूरं अहमपि आगच्छामि । = I will walk with you for some distance.
मिलित्वा गच्छामः । = Let us go together.
तिष्ठतु भोः, अर्धार्धं काफी पिबामः । = Wait, let's have a by-two coffee (It appears to mean sharing one cup of coffee between two persons)
अस्तु, पिबामः । = Fine, let us have it.
स्थातुं समयः नास्ति । = No time to stay.
गमनात् अनक्षणमेव पत्रं लिखतु । = Write as soon as you reach there.
पुनः कदाचित् पश्यामि । = Meet you again.
यदा कदा वा भवतु, अहं सिद्धः । = I am ready any day.
तेषां कृते मम शुभाशयान् निवेदयतु । = Convey my good wishes to them/*him(Only if that person is a VIP).
किं भोः, एवं वदति ? = Hey, why do you say so ?
किञ्चित् कालं तिष्ठतु । = Please wait for some time.
भवान् एव परिशीलयतु । = Think about it, yourself.
अत्र पत्रालयः कुत्र अस्ति ? = Where is the post office, here ?
कियद्दूरे अस्ति ? = How far is it ?
वित्तकोषः कियद्दूरे अस्ति ? = How far is the bank ?
किमर्थं एवं त्वरा (संभ्रमः) ? = Why so much of confusion ?
इतोऽपि समयः अस्ति किल ? = There is still time, isn't it ?
सर्वस्य अपि मितिः भवेत् । = There should be some limit for everything.
कियद् इति दातुं शक्यम् ? = How much can I give him ?
कस्मिन् समये प्रतीक्षणीयम् ? = When shall I expect ?
गृहे उपविश्य किं करोति ? = What are you going to do by sitting at home ?
भवतः परिचयः एव न लब्धः । = Could not recognize you.

किं भोः, बहु कृशः जातः ? = **Hey, You have become very weak.**
अवश्यं मम गृहं आगन्तव्यम् । = **Please do call on us.**
सः सर्वत्र दर्वीं चालयति । = **He pokes his nose everywhere.**
यथा भवान् इच्छति । = **I am game for whatever you say.**
परिहासाय उक्तवान् भोः । = **I said it in fun, You know.**
एषः भवतः अपराधः न । = **It is not your fault.**
नैव, चिन्ता नास्ति । = **No, no trouble/botheration.**
वयं इदानीं अन्यद्गृहे स्मः । = **We live in a different home now/Changed our residence.**
भवान् मम अपेक्षया ज्येष्ठः वा ? = **Are you elder to me ?**
ओहो, मम अपेक्षया कनिष्ठः वा ? = **Younger to me, is it ?**
भवान् विवाहितः वा ? = **Are you married ?**
नैव, इदानीमपि एकाकी । = **No, still a bachelor.**
भवतः पिता कुत्र कार्यं करोति ? = **Where does your father work ?**
सः वर्षद्वयात् पूर्वमेव निवृत्तः । = **He retired two years ago.**
सः वृद्धः इव भाति । = **He looks aged.**
भवन्तः सर्वे सहैव वसन्ति वा ? = **Do all of you live together ?**
नैव, सर्वे विभक्ताः = **No, we live separately.**
भवतः वयः कियत् ? = **How old are you ?**
भवन्तः कति सहोदराः ? = **How many brothers are you ?**
वयं आहत्य अष्टजनाः । = **We are eight.**
भवान् एव ज्येष्ठः वा ? = **Are you the eldest ?**
मम एकः अग्रजः अस्ति । = **I have an elder brother.**
सः इदानीमपि बालः । = **He is still a boy.**
भवतः अनुजायाः कति वर्षाणि ? = **How old is your younger sister ?**
भवान् मा ददातु, मा स्वीकरोतु । = **Neither give, nor take anything.**
अन्यं कमपि न पृच्छतु । = **Don't ask anyone except me.**
तर्हि सर्वं दायित्वं भवतः एव । = **In that case the entire responsibility is yours.**
सर्वत्र अग्रे सरति । = **He takes the initiative in everything.**
भवन्तं गृहे एव पश्यामि । = **I will see you in your house.**
सः निष्ठावान् । = **He is very orthodox.**
यावदहं प्रत्यागच्छामि, तावद् प्रतीक्षां करोतु । = **Wait till I come.**
द्वयोः एकः आगच्छतु । = **Either of the two come.**
तस्य कृते विषयः निवेदितः वा ? = **Have you informed him about the news?**
तस्य कृते सः अत्यन्तं प्रीतिपात्रम् । = **He is closely related to him.**
भवता एतद् न कर्तव्यम् । = **You should not do this.**
यदि सः स्यात्... । = **Had he been here...**

अवश्यं आगन्तव्यं, न विस्मर्तव्यम् । = **Don't forget, please do come.**
कियत् कालं तिष्ठति ? = **How long will you be here?**
एषा वार्ता मम कर्णमपि आगता । = **I have heard of this news.**
सः स्तोकात् मुक्तः । = **He escaped narrowly.**
भवन्तं द्रष्टुं सः पुनः आगच्छति किल ? = **He is going to come back to see you. Isn't he ?**
अहं किमर्थं असत्यं वदामि ? = **Why should I tell a lie ?**
भवान् अपि एवं वदति वा ? = **Of all the people are you going to say this ?**
भवान् एवं कर्तुं अर्हति वा ? = **Can you do this ?**
भवान् गच्छतु, मम किञ्चित् कार्यं अस्ति । = **You proceed, I have some work.**
वृथा भवान् चिन्तां करोति । = **You just worry unnecessarily.**
दैवेच्छा तदा आसीत्, किं कुर्मः ? = **It was God's will. What shall we do ?**
अहं अन्यद् उक्तवान्, भवान् अन्यद् गृहीतवान् । = **I told you one thing. You understood it differently.**
एतावद् अनृतं वदति इति न ज्ञातवान् । = **I never expected that he would tell a lie.**
प्रमादतः संवृत्तम्, न तु बुद्ध्या । = **I did not do it purposely. It was just accidental.**
एषः एकः शनिः । = **This fellow is a bugbear.**
भवदुक्तं सर्वमपि अङ्गीकर्तुं न शक्यम् । = **I cannot agree with all you say.**
अहं गन्तुं न शक्नोमि । = **I cannot go.**
विषयस्य वर्धनं मास्तु । = **Don't escalate the matter.**
सर्वेऽपि पलायनशीलाः । = **All these fellows take to their heels in the face of danger.**
असम्बद्धं मा प्रलपतु । = **Don't talk foolishly.**
सर्वस्य अपि भवान् एव मूलम् । = **You are the root cause of all these.**
सुलभेन तस्य जाले पतितवान् । = **He fell into his trap easily.**
अस्माकं मिलनानन्तरं बहु कालः अतीतः । = **It is a long time since we met.**
इदानीं आगन्तुं न शक्यते । = **I cannot come now.**
भवान् अपि अङ्गीकरोति वा ? = **Do you agree ?**
भवान् अपि विश्वासं कृतवान् ? = **Did you believe that ?**
सः विश्वासयोग्यो वा ? = **Is he trustworthy ?**
किञ्चित् साहाय्यं करोति वा ? = **Would you mind helping me a bit ?**
समयः कथं अतिशीघ्रं अतीतः ! = **How quickly the time passed !**
युक्ते समये आगतवान् । = **You have come at the right time.**
एक निमेषं विलम्बः चेत् अहं गच्छामि स्म । = **I would have left if you were late by a minute.**
अहमपि भवता सह आगच्छामि वा ? = **Shall I come with you ?**
किञ्चित् कालं द्विचक्रिकां ददाति वा ? = **Would you mind lending me your bicycle for a few minutes ?**

इदानीं मया अपि अन्यत्र गन्तव्यम् । = I have to go somewhere now.
भवान् स्वकार्यं पश्यतु । = You mind your business.
शीघ्रं प्रत्यागच्छामि । = I'll be back in a short while.
आवश्यकं चेत् श्वः आनयामि । = If you want it, I shall bring it tomorow.
'मास्तु' इत्युक्तेऽपि सः न शृणोति । = I said no,but he doesn't listen to me.

---

६. प्रयाणम् = Journey

चीटिकां कुत्र क्रीणामि ? । = Where shall I buy a ticket ?
शीघ्रं आगच्छतु, यानं गच्छति । = Come quickly, the bus is about to start.
इदानीं एव एकं यानं गतम् । = A bus left just a few minutes ago.
अहं भवतः पार्श्वे उपविशामि । = I'll sit beside you.
किञ्चित् समञ्जनं कुर्मः । = Let us adjust a bit.
महान् जनसम्मर्दः । = Terrible rush.
परिवर्तं ददातु । = Give me the change.
अग्रे गच्छतु । = Go forward.
कदा वा निर्गच्छति ? । = What time does it start ?
शीघ्रं अवतरतु । = Get off quickly.
अग्रिमं निस्थानं अस्माकं वा ? । = Is the next station ours ?
मल्लेश्वरयानस्य का संख्या ? । = Which bus (Route No.) goes to Malleswaram?
किंसंख्याकं यानं जयनगरं गच्छति ? । = Which bus goes to Jayanagar ?
फलकमपि नास्ति, किमपि नास्ति । = No signboard, nothing.
अये, पादपथे आगच्छतु । = Hey, walk on the footpath.
मल्लेश्वरं गन्तुं कः मार्गः ? । = Which is the way to Malleswaram ?
बहुदूरे अस्ति वा ? । = Is it very far ?
एषः सङ्केतः कुत्र इति जानाति वा ? । = Could you possibly tell me where this address/place is ?
इतः केवलं दशनिमेषाणां गमनम् । = It is just ten minutes walk from here.
यानं न लब्धम् । = Missed the bus.
यानस्य निर्गमनाय इतोऽपि अर्धघण्टा अस्ति । = It is still half an hour before the bus starts.
यानं दशवादने आगच्छति । = The bus arrives at 10 0'clock.
पञ्चवादने एकं यानं अस्ति । = There is a bus at 5 0'clock.
यानं तदानीं एव आगत्य स्थितम् । = Bus has already arrived at the platform.
आरक्षणं नास्ति । = No reservation, please.
एवमेव अग्रे गच्छन्तु । = Go just along this road.
अत्रैव कुत्रचित् स्यात्, अन्वेषणं कुर्मः । = It will be somewhere here. Let us search for it.

तत्रैव अस्ति ।तत्रैव स्यात् । = **It is there./It might be there.**

अहं न जानामि, अन्यं पृच्छतः । = **I don't know, ask someone else, please.**

भवान् शीघ्रं न गच्छति चेत् यानं न मिलति । = **If you do not walk faster, you will miss the bus.**

एषः मार्गः कुत्र गच्छति ? । = **Where does this path lead to ?**

भवान् आरक्षणं कृतवान् वा ? । = **Have you reserved your seat ?**

सर्वं स्वीकृतवान् किल ? । = **You have taken everything, haven't you ?**

कृपया सर्वबन्धकं स्वीकरोतः । = **Please take your hold-all.**

स्यूतम् = **the bag.**

एतद् = **this.**

चीटिकाम् = **the ticket.**

यानस्यूतम् = **the air bag.**

यानपेटिकाम् = **the suitcase.**

वनितास्यूतम् ।= **the vanity bag.**

धनविषये जागरूको भवतः । = **Be careful with your money.**

ततः आगन्तुं एतावान् विलम्बः वा ? । = **Such a long time to come here from there ?**

एकं अपि यानं न आगतम् । = **Not a single bus has come.**

षष्टिसंख्याकं यानं गतं वा ? । = **Has Route 60 bus gone ?**

अहं इदानीं एव आगतवान् । = **I have just arrived.**

कीदृशः मार्गः अयम् ! । = **What a road !**

---

७. प्रवासतः प्रतिनिवर्तनम् = On Arrival

कदा आगतवान् ? = **When did you come ?**

अद्य प्रातः आगतवान् वा ? = **Did you come this morning ?**

कथं आसीत् प्रवासः ? = **How was the journey ?(cf. my remarks on the 'heading')**

प्रवासे व्यवस्था समीचीना आसीत् वा ? = **How were all the arrangements during the tour?**

कति दिनानाम् ? = **How many days ?**

एकाकी गतवान् वा ? = **Did you go alone ?**

एकाकी किमर्थम् ? परिवारसमेतः गतवान् = — **Why alone ? I went with my family.**

दिनत्रयं तत्र स्थितवान् । = **I stayed there for three days.**

मार्गमध्ये अपघातः अभवत् । = **There was an accident on the road.**

विशेषतया कोऽपि न व्रणितः ? = **No one was seriously injured ?**

वस्तूनि तावन्ति एव वा ? = **Only so much luggage ?**

बहुधा श्रान्तः अस्मि भोः । = **Very tired, you know.**

त्रिचक्रिका किमर्थम् ? = **Why rickshaw ?**

लोकयानेन गच्छामः । = **Let's go by bus.**

लोकयानेन = **By bus**

त्रिचक्रिकायाम् = **In a rickshaw**

सख़यानेन = **By luxury bus**

पादाभ्याम् = **On foot**

सामिसख़यानेन = **By semi-luxury bus**

संलपन्तः = **talking**

कः प्रतीक्षते भोः ? = **Who waits for ?**

त्रिचक्रिकायां एव गच्छामः । = **Let's go by rickshaw only.**

किमर्थं वृथा व्ययः इति ? = **Why waste money unnecessarily ?**

बहुकालतः प्रतीक्षां करोमि । = **I have been waiting for long.**

कदा प्रस्थितः ? = **When did you start ?**

काशीं रामेश्वरं सर्वं दृष्टवान् वा ? = **Have you visited Kashi and Rameshvar ?**

कियत् सुन्दरं अस्तीति जानाति वा ? = **Do you know how nice it is ?**

महद् अद्भुतम् । = **Fantastic.**

---

८. छात्राः = Students

अत्रैव कलाशालायां पठामि । = **Studying in a college here.**

सिद्धता कथम् अस्ति ? = **How is your preparation ?**

पाठ्यभागः एव न समाप्तः । = **Portions have not been completed.**

गणितश्रवणमात्रेण मम शिरोवेदना । = **Mathematics is a head-ache to me.**

गाढं अभ्यासः वा ? = **Studying very hard ?**

अद्य किमपि न पठितवान् एव । = **Couldn't read much today.**

मम अक्षराणि न सुन्दराणि । = **My handwriting is not good.**

एतां कादम्बरीं पठितवान् वा ? = **Have you read this novel ?**

बहु सम्यक् अस्ति । = **It is very interesting.**

बहु पूर्वमेव पठितवान् । = **I read it long ago.**

शीघ्रं पठित्वा ददामि भोः । = **I'll return it early after reading.**

अद्य उत्थाने विलम्बः सञ्जातः । = **Got up a bit late today.**

अहं गृहे एव त्यक्त्वा आगतवान् । = **I have left it at home.**

अद्य तु विरामः । = **Today is a holiday, anyway.**

भवतः वर्गशिक्षकः कः ? = **Who is your class teacher ?**

अद्य समवस्त्रेण गन्तव्यं वा ? = **Do we have to go in our uniforms today ?**

यावत् शालां गतवान् तावत् घंटा ताडिता । = **The bell went by the time I reached school.**

श्रीमन्, अन्तः आगच्छामि वा ? = **May I come in, sir ?**

श्रीमन्, विशेषकक्ष्यां स्वीकरोति वा ? = **Are you going to take a special class,sir ?**
लेखनीं एकवारं ददाति वा ? = **May I borrow your pen ?**
टिप्पणीं किञ्चित् ददाति वा ? = **Would you kindly lend me your notes ?**
ह्यः एव गिरीशः स्वीकृतवान् । = **Girish borrowed it yesterday.**
अहं तद्दिने वर्गं न आगतवान् आसम् । = **I did not attend the class that day.**
आगच्छतः भोः, क्रीडामः । = **Come on, let's play.**
पठनीयं बहु अस्ति भोः । = **I have a lot to read, you know.**
किं मम पठनीयं नास्ति वा ? = **Do you think I don't have anything to read ?**
पदवी अशीतितमे वर्षे समापिता वा ? = **Did you take your degree in the year 1980 ?**
सम्यक् न स्मरामि भोः । = **I do not remember exactly.**
तिष्ठतः, अहं स्मरामि तत् । = **Wait, I know it.**
श्वः आरभ्य सहाध्ययनं कुर्मः । = **Let us do combined study from tomorrow.**

---

९. परीक्षा = Examination

परीक्षारम्भः कदा इति ज्ञातः वा ? = **Do you know when is the examination going to begin ?**
प्रवेशपत्रं स्वीकृतं वा ? = **Have you taken the admission ticket ?**
परीक्षा अग्रे गता । = **The examination is postponed.**
वेलापत्रिका आगता वा ? = **Has the examination time table come ?**
परीक्षा कथं आसीत् ? = **How was the exam. ?**
प्रश्न पत्रिका किञ्चित् क्लिष्टा आसीत् = **The question paper was a bit tough.**
अतीव सल्लभा आसीत् । = **It was very easy.**
अहं प्रथमश्रेण्यां उत्तीर्णः । = **I have passed in I class.**
ह्यः फलितांशः प्रकटितः । = **The result was announced yesterday.**
अङ्कद्वयेन प्रथमश्रेणी न लब्धा । = **I missed I class by two marks.**
प्रश्नेषु विकल्पः एव नासीत् । = **There was no choice at all.**
फलितांशः श्वः ज्ञातः भविष्यति । = **The result will be announced tomorrow.**
रमेशः उत्तीर्णः वा ? = **Has Ramesh passed ?**
एकं पत्रं अवशिष्टं इति उक्तवान् । = **He has told me that he has to complete one paper yet.**
पठितं किमपि न स्मरामि भोः । = **Don't remember what I have read, you know.**
दशवारं पठितवान्, तथापि न स्मरामि । = **I read it ten times, even then I do not remember.**
प्रायशः द्वितीयश्रेणी लभ्येत । = **Most probably, I will pass in II class.**
अस्माकं गणे सर्वेऽपि उत्तीर्णाः । = **Everyone passed in our batch.**
प्रतिशतं कति अङ्काः प्राप्ताः ? = **What is the percentage ?**

---

१०. चलनचित्रम् = Film

मासे कति चित्राणि पश्यति ? = **How often do you go to films in a month ?**
द्विवारं त्रिवारं वा ? = **Twice or three times.**
चित्रमन्दिरं पूर्णं आसीत् । = **It was house-full.**
महान् सम्मर्दः आसीत् । = **There was a lot of rush.**
चीटिका न लब्धा वा ? = **couldn't you get a ticket ?**
चित्रं कथं आसीत् ? = **How was the film ?**
करमक्तं इति दृष्टवान् । = **I just saw that it is tax-free.**
कः निर्देशकः ? = **Who is the director ?**
तर्हि समीचीनं एव स्यात् । = **In that case it should be good.**
संवादः/कथा समीचीना अस्ति । = **The dialogue/story is good.**
एतद् द्वितीयवारं पश्यन् अस्मि । = **I am seeing it for the second time.**
एकमपि चित्रं सम्यक् नास्ति । = **Not a single film is good.**
परह्यः एव दृष्टवान् अहम् । = **I saw it the day before yesterday.**
केवलं निस्सारं, जामिता भवति । = **Just bogus, terribly boring.**
तर्हि किमर्थं द्रष्टव्यम् ? = **Why should you see it then ?**
मयापि एकवारं द्रष्टव्यम् । = **I must see it once myself.**
सर्वे मिलित्वा गतवन्तः वा ? = **Did you all go together ?**
केवलं धनं व्यर्थम् । = **Just waste of money.**

---

११. शिक्षकः = Teacher

भवतः वेतनश्रेणी का ? = **What is your scale of pay ?**
इदानीं सर्वत्र समाना किल ? = **Now it is uniform everywhere, isn't it ?**
प्राचार्यस्य आदेशं दृष्टवान् वा ? = **Have you seen the Principal's memo (orders) ?**
अहो! तत्तः सामान्यम् । = **Oh!leave it. It is common.**
अधिवेतनं लब्धं वा ? = **Got your increment ?**
लिपिकं दृष्टवान् वा? = **Have you seen the clerk ?**
एवं चेत् कथं जीवामः ? = **How to live in that case ?**
महान् कोलाहलः इति श्रुतवान् । = **I heard, there was a lot of noise.**
पत्रिका पठिता वा ? वेतनं वर्धितम् । = **Read the newspaper. A rise in pay is announced.**
कदा आरभ्य अन्वयः ? = **When does it come into effect ?**
इदानीं कक्ष्या अस्ति वा ? = **Do you have classes now ?**
अद्य कक्ष्यां न स्वीकरोमि, इति सूचयतः । = **Tell them, I am not going to take classes today.**
प्राचार्यः आगतः वा ? = **Has the Principal come ?**

अस्मिन् मासे कति विरामः ? = How many holidays (are there) this month ?
परश्वः विरामः अस्ति वा ? = Is there a holiday, the day after ?
प्रश्नपत्रिका सज्जीकृता वा? = Is the question paper ready ?
अस्मिन् वर्षे फलितांशः कथम् ? = How is the result this year ?
एतावन्तः अङ्काः कथं लब्धाः इति ? = How did he manage to get such high marks ?
परीक्षकाणां औदार्यम् । = Examiners' large heartedness.
परीक्षा अन्या, योग्यता अन्या ! = Examination is one thing, ability another.
मौल्यमापनार्थं गच्छति वा ? = Are you going for valuation ?
मौल्यमापनं कुत्र ? = Where is valuation going to be ?
अस्वस्थः अपि आगतवान् । = I am here in spite of being ill.
इदानींतन बालास्तः ! = The students of the present day !
अये अत्र आगच्छतः ! = Hey, come here.
गणितस्य अध्यापकः अस्ति वा पश्यतः । = See, if the mathematics teacher is there.
ते तः बालाः किल ! = After all they are students.
किं भोः सम्यक् पठति किल ! = You are studying well, aren't you ?
संशयः अस्ति चेत् पृच्छन्तः ! = Ask if you have any doubts !
ज्ञातं किल ! = Understand !
पुनः एकवारं वदतः । = Beg your pardon (This means please repeat).
एकं अपि गणितं न कृतवान् वा ? = Haven't you worked out a single sum ?
एवं चेत् परीक्षायां किं करोति ? = At this rate how are you going to face examination?
सेवकं किञ्चित् आह्वयतः । = Please call the peon.
घण्टा नादिता वा ? = Has the bell gone ?
टिप्पणीं लिखन्तः । = Please take the notes.
एकोऽपि न जानाति वा ? = Does not even one know the answer ?
भवान् ज्ञातवान् वा ? वदतः किञ्चित् । = Have you understood? Come on. Repeat.
अद्य एतावदेव पर्याप्तम् । = Enough for today.
अस्य अनुच्छेदस्य अन्ते समापयामः । = Let us stop at the end of this paragraph.
श्वः एतद् सम्यक् पठित्वा आगन्तव्यम् । = Read this well when you come tomorrow.
गृहे किमपि पठन्ति वा ? = Do you read anything at home ?
किं भोः कोलाहलः । = Whaat is the noise there about ?
ह्यः कियत् पर्यन्तं पाठितवान् ? = Where did we stop yesterday ?

---

१२. स्त्रियः = Women

गृहकार्यं सर्वं समाप्तं वा ? = Finished your household work ?
समाप्तप्रायम् । = Yes, finished for all practical purposes.
किं द्वित्रीणि दिनानि न दृष्टा ! = Not seen for two or three days ?

अहं मातृगृहं गतवती । = **I had been to my mother's house.**

एष: दिनेष: विमला मिलितवती वा ? = **Have you met Vimala recently ?**

कार्यालयतः तस्य आगमन समयः एषः । = **It is time he comes from the office.**

ममापि बहु कार्यं अस्ति । = **I have a lot of work to do myself.**

अतिथयः आगताः सन्ति । = **Guests have come.**

किञ्चित् 'शर्करां' ददाति वा ? = **Would you kindly lend me some sugar ?**

शर्कराम् = **sugar**

क्षीरम् = **milk**

काफीचूर्णम् = **coffee powder**

सक्तिपिष्टम् = **wheat flour**

पृथक़म् = **beaten rice**

चालनीम् = **sieve**

भवतः मातः किं करोति स्म ? = **What was your mother doing ?**

अद्य प्रातः आरभ्य बहु कार्याणि = **I've had a lot of work since morning.**

तेषां पत्र्याः विवाहः निश्चितः इति श्रुतवान् = **Their daughter's marriage is fixed, I think.**

वरः विदेशे अस्ति । = **The bridegroom is in a foreign country.**

कन्यायाः कृते किं किं आभरणं दास्यन्ति ? = **What jewellery are they going to give the bride ?**

मृत्तैलं लब्धं वा ? = **Got kerosene ?**

मृत्तैलं विक्रीयते इति श्रुतवती । = **I heard, they are selling kerosene.**

---

१३. पाकः = cooking.

पाकः समाप्तः वा ? = **Finished cooking ?**

अद्य कः पाकः ? = **What cooked today ?**

भोजनं अभवत् वा ? = **Have you had lunch ?**

भवत्याः गृहं कश्चिद् आगत इव । = **It seems someone has come to your house.**

अन्यत् किमपि नास्ति केवलं सारः । = **Nothing ewxcept soup.**

अस्मत् गृहे एकैकस्य एकैका रुचिः । = **In our house every one has his/her different tastes.**

---

१४. वेषभूषणानि = Dress, jewellery

भवत्याः शाटिका नूतना वा ? = **Is your saree new ?**

नैव, गतवर्षे एव क्रीतवती = **No, it was brought last year.**

तथापि नूतनं इव प्रतिभाति = **Still it appears to be new.**

एतादृशी शाटिका मम समीपे अपि अस्ति । = **I have one saree like this.**

अहं नूतनशाटिकां क्रीतवती = **I have bought a new saree.**

अञ्चलः बहु सम्यक् अस्ति । = **The border is very beautiful.**

इमां कुत्र क्रीतवती ? = **Where did you buy this ?**
अस्याः शाटिकायाः अनुरूपः चोलः न लब्धः । = **I could not get a matching blouse for this saree.**
वलयस्य विन्यासः आकर्षकः अस्ति । = **The style of the bangles is really attractive.**
शाटिकया सा प्रौढा इव दृश्यते । = **This saree makes her look taller.**
परिणाहः बहु न्यूनः । = **Width is less.**
अहं अपि एकां क्रेतुं इच्छामि । = **I would like to buy one.**
बहु सुन्दरं अस्ति किल एतद् ? = **It is very good, isn't it ?**
भवत्याः एतद् युज्यते । = **This suits you well.**
कियद् दत्तवती । = **How much did you pay ?**
मुम्बईतः मम अग्रजः आनीतवान् । = **Brother brought it from Bombay.**

---

१५. कार्यालयः = Office

भवान् कति दिनानि विरामं स्वीकरोति ? = **How many days of leave are you taking ?**
एषु दिनेषु महान् कार्यभारः । = **Of late the weight of work is unbearable.**
इमां सूचनाफलके स्थापयतु । = **Put this up on the notice board.**
अत्र हस्तांकनं करोतु । = **Sigh here, please.**
सः विरामं स्वीकृतवान् । = **He is on leave.**
अस्मिन् विषये पुनः अपि चिन्तयामि । = **I will think about this again.**
आगामि सप्ताहे मां पश्यतु । = **See me next week.**
अस्मिन् विषये अनन्तरं वदामि । = **I'll tell you about it later.**
एतत् अहं अवश्यं स्मरामि । = **I'll certainly remember this.**
भवदुक्तं सर्वं ज्ञातवान् भोः । = **I have understood what you said.**
अत्र तस्य एव सर्वाधिकारः । = **He is all in all here.**
मम कृते काऽपि दूरवाणी आगता वा ? = **Any phone calls for me ?**
भवतः कृते दूरवाणी आगता आसीत् । = **There was a phone call for you.**
भवान् कस्मिन् स्थाने नियुक्तः अस्ति ? = **Which post do you occupy in the office ?**
एषः सर्वदा आगत्य पीडयति । = **He troubles me always.**
इदानीं समयः अतीतः । = **It is getting late.**
कृपया श्वः आगच्छतु । = **Come tomorrow,please.**
सः आगतवान् इति स्मरामि । = **I remember, he came here.**
पञ्चवादनपर्यन्तं अत्रैव आसीत् । = **He was here till 5.00.**
मां आहूतवान् वा ? = **Did you call me?**
तद् व्यवस्थां अहं करोमि । = **I will see to that arrangement.**
कार्यालयस्य समाप्तिः कदा ? = **When does your office close ?**
एतद्विषये श्वः पुनरपि स्मारयतु । = **Remind me about this tomorrow.**

तं अत्र आगन्तं सूचयतः । = Ask him to come here.
किमर्थं इदानीं अपि कार्यं न आरब्धम् ? = Why hasn't the work begun ?
अन्येषां उपहासेनैव कालं यापयति । = He spends time criticizing othere.
मया किं करणीयं, वदतः । = Tell me what I should do.
अहं किं करोमि भोः ? = What shall I do ?
अस्तुः परिशीलयामः । = Be it so, let us see.
आगच्छतुः किञ्चित् काफीं पिबामः । = Come, let's have a cup of coffee.
भवान् शीघ्रं प्रत्यागच्छति वा ? = Are you going to be back soon ?
कृपया उपविशतः । = Please, sit down.
पञ्चनिमेषेषः एतद् कृत्वा ददामि । = I'll get it done in five minutes.
अद्य सः अत्र नास्ति किल । = As you know, he is not here today.
सः एकसप्ताहाभ्यन्तरे आगच्छेत् । = He may be back in a week's time.

---

१६. आरोग्यम् = Health

मम आरोग्यं समीचीनं नास्ति । = I am not well.
महती पादवेदना । = Terrible leg pain.
सामान्यतः शिरोवेदना तदा तदा आगच्छति । = Generally I get headache now and then.
किञ्चित् ज्वरः इव । = Feel a little feverish...
वैद्यं पश्यतः । = Consult a doctor.
मम वमनशङ्का । = I feel like vomitting.
वैद्यस्य निर्देशनं स्वीकरोतः । = Get a doctor's advice.
किमर्थं कण्ठः अवरुद्धः ? = Why is there the blocking of the throat ?
अहं अतीव श्रान्तः । = I am very tired.
तस्य आरोग्यं कथं अस्ति ? = How is his health ?
अद्य किञ्चित् उत्तमा (देहस्थितिः) । = A bit better today.
प्रातः आरभ्य लघः शिरोवेदना । = Slight head-ache since morning.
आरोग्यं तावत् सम्यक् नास्ति । = Somehow, my health is not good.
वैद्यं कदा दृष्टवान् ? = When did you see the doctor last ?
उत्साहः एव नास्ति भोः । = Don't feel active, you know.
ह्यः तः स्वस्थः आसीत् । = He was all right yesterday.
किं अद्य अहं भोजनं करोमि वा ? = Shall I have my meals today ?
अद्य ज्वरः कथं अस्ति ? = How is the fever today ?
यथावत् । = As usual.
तदा तदा उदरवेदना पीडयति किल ? = You get stomach-ache now and then, don't you ?
ज्वरपीडितः वा? कदा आरभ्य ? = Fever ? Since when ?

अय्यो! रक्तं स्रवति ! = **Oh! Blood is coming out.**
अपघाते सः जीवितः इत्येव विशेषः । = **It is a miracle, he survived the accident.**
सः चिकित्सालये प्रवेशितः । = **He is admitted to the hospital.**
मम शिरः भ्रमति इव । = **I feel giddy.**

---

१७. समयः = Time

कः समयः ? = **What is the time?**
सपादचतुर्वादनम् । = **A quarter past four.**
द्विवादने अवश्यं गन्तव्यं अस्ति । = **I must leave at 2.**
त्रिवादने एकं यानं अस्ति । = **There is a bus at three.**
पादोन षड्वादने भवान् मिलति वा ? = **Will you meet at a quarter to six ?**
सार्धपञ्चवादने अहं गृहे तिष्ठामि । = **I will be at home at half past five.**
पञ्च ऊन दशवादने मम घटी स्थगिता । = **My watch stoppped at 5 minutes to 10 o'clock.**
संस्कृतवार्ताप्रसारः सायं दशाधिक षड्वादने । = **The Sanskrit news bulletin is at 6.10 p.m.**
सार्धं द्विघण्टात्मकः कार्यक्रमः । = **It is a programme for two and a half hours.**
षड्वादनपर्यन्तं तत्र किं करोति ? = **What are you going to do there till six o'clock ?**
शाला दशवादनतः किल ? = **The school is from 10 o'clock, isn't it ?**
इतोऽपि यथेष्टं समयः अस्ति । = **Still there is a lot of time.**
सः षड्वादनतः सप्तवादनपर्यन्तं योगासनं करोति । = **He does Yogasana from 6 A.M. to 7 A.M.**
मम घटी निमेषद्वयं अग्रे सरति । = **My watch goes two minutes fast every day.**
समये आगच्छतु । = **Come in time.**
अरे! दशवादनम् ! = **Oh! it is 10 o'clock.**
भवतः आकाशवाणी समयः वा? = **Is yours the radio time ?**
इदानीं यथार्थः समयः कः ? = **What is the exact time now ?**
किमर्थं एतावान् विलम्बः ? = **Why (are you) so late ?**
इदानीं भवतः समयावकाशः अस्ति वा ? = **Are you free now? (Can you spare a few minutes for me ?)**
रविवासरे कः दिनाङ्कः ? = **What date is Sunday ?**
रविवासरे चतुर्विंशतितमदिनाङ्कः ? = **Sunday is 24th ?**
पञ्चदशदिनाङ्के कः वासरः ? = **Which/What day is 15th ?**
भवतः शाला कदा आरब्धा ? = **When did your school begin ?**
जून प्रथम दिनाङ्के । = **On 1st June.**
भवतः जन्मदिनाङ्कः कः ? = **Which/What is your date of birth ?**
अष्टादश दश षडशीतिः । = **18-10-63 (Should be 18-10-86).**

---

१८. दूरवाणी = Telephone

हरिः ओम् । = **Hello**

प्रतिष्ठानस्य कार्यालयः वा ? = **Is it the Pratishthana office ?**

राजम्महोदयस्य गृहं वा ? = **Is it Mr. Raju's house ?**

एषा षट् शून्य शून्य शून्य चत्वारि वा ? = **Is it 60004 ?**

कः तत्र ? (कः संभाषणं करोति ?) = **Who is speaking, please ?**

अहं कृष्णः । = **I am Krishna, speaking.**

कः अपेक्षितः ? = **Whom do you want to speak to ?**

कृष्णः गृहे अस्ति वा ? = **Is Mr. Krishna at home ?**

क्षम्यतां, सः गृहे नास्ति । = **Sorry, he is not at home.**

कृपया एतत् कृष्णं सूचयतः । = **Would you kindly pass this on to Mr. Krishna ?**

कृपया तं आह्वयति वा ? = **Would you please call him ?**

अस्तुः, एकक्षणं तिष्ठतः । = **Yes, wait a minute, please.**

कः दूरवाणीं कृतवान् इति वदामि ? = **Who shall I say phoned him up ?**

सः श्वः आगच्छेत् । = **He may be back, tomorrow.**

अस्तुः, श्वः पन्नः दूरवाणीं करोमि । = **O.K. I will ring him up again tomorrow.**

किं, इदानीमपि न आगतवान् वा ? = **What ? Hasn't he come yet ?**

तस्य दूरवाणी संख्या का ? = **What is his phone number ?**

गृहे मिलेत् वा ? = **Will he be available at home ?**

मद्रासतः इदानीमपि न आगतवान् । = **Not yet returned from Madras.**

अवश्यं सूचयामि । = **Certainly I will inform him.**

स्थापयामि वा ? = **Shall I put down the phone ? (Shall I hang up ?).**

किञ्चित् उच्चैः वदतः । = **Speak louder, please.**

---

१९. वाणिज्यम् = Commerce

रूप्यकस्य कति फलानि ? = **How many a rupee ?**

एकैकस्य पञ्चविंशतिपैसाः । = **25 paise each, please.**

रूप्यकस्य पञ्च । = **Five per rupee.**

शद्धं नवनीतं ददातः । = **Give me good butter, please.**

पस्तकानि समाप्तानि । = **The book is out of stock.**

एतद् पस्तकं नास्ति वा ? = **Don't you have this book ?**

तण्डलः सम्यक् नास्ति । = **The rice is not good.**

दशपैसाः न्यूनाः सन्ति । = **The amount is short by 10 paise.**

मम व्यवहारं समापयतः । = **Please settle my account.**

भवतः परीवृत्तिः कथमस्ति ? = **How is your business ?**

तत्र गमनं मास्तुः भोः, सः बहुमूल्यं वदति। = **He is very expensive, let us not go to him.**

कृपया देयकं / प्राप्तिपत्रं ददातः । = **Please give me the bill/receipt.**

विंशतिरूप्यकाणि वा ? तर्हि मास्तः । = **Is it Rs.20 ? Then I don't want it.**

आवश्यकं आसीत्, परन्तः भवान् मूल्यं अधिकं वदति । = **I wanted it, but you quote a very high price.**

भवतः कृते इति न्यूनमूल्येन ददामि । = **I am selling it at a lower price to you.**

पार्श्वापणे पृच्छतः । = **Please enquire at the next shop.**

एतावत् न्यूनमूल्येन अन्यत्र कत्रापि न मिलति । = **You can't get it cheaper anywhere else.**

एकपञ्चाशत् रू/ स्वीकर्वन्तः । = **Please take Rs.51.**

नैव, तत्र विवादः एव नास्ति । = **No, no haggling, please.**

एतद् वस्त्रं कत्र क्रीतवन्तः ? = **Where did you buy this cloth ?**

भवान् अधिकं (मूल्यं) दत्तवान् । = **You paid more.**

'किलो' कृते कति ? = **How much is this per kilo ?**

फेनकस्य मूल्यं कियत् ? = **How much does this soap cost ?**

'किलो' दालस्य कृते कति रूप्यकाणि ? = **How much is the pulse per kilo ?**

दन्तफेनः अस्ति वा ? = **Have got toothpaste ?**

तिष्ठतः, ददामि । = **Please wait, I'll give you.**

कति/कियत् ददामि ? = **How much shall I give you ?**

इदानीं मास्तः, अनन्तरं आगच्छामि । = **Not now, I will come later.**

एतद् समीचीनं अस्ति वा ? = **Is it good ?**

---

२०. वातावरणम् = Weather

वायः एव नास्ति। = **The wind is still.**

आरात्रि वृष्टिः आसीत् । = **It rained for the whole night.**

घर्मो घर्मः । = **Very hot indeed.**

किं भोः ! क्लिन्नः अस्ति ! = **You have perspired all over.**

प्रातः आरभ्य एवमेव वृष्टिः । = **It has been raining like this since morning.**

अद्य वृष्टिः भवति वा ? = **Is it going to rain today ?**

किं एषा उष्णता भोः ! = **What sultry weather, you know.**

शैत्यं अहो शैत्यं ! = **It is very cold indeed.**

महती वृष्टिः । = **Heavy rain.**

वृष्टितः एव भयम् । = **I am frightened only of the rain.**

दिने दिने शीतं अधिकं भवति । = **The cold is increasing day by day.**

यद्वा तद्वा वृष्टिः । = **Too much rain/It is raining cats and dogs.**

वायरहो वायः । = **Too much of wind/Too windy.**

अत्र वायः सष्ठ वाति । = **Nice breeze here.**

बहु औष्ण्यं किल ? = **It is very hot, isn't it ?**

अद्य किञ्चित् शैत्यं अधिकम् । = **It is a bit colder today.**
भवतः प्रदेशे वृष्टिः कथम् ? = **Have you had rains in your place ?**
कुत्रापि वृष्टिः नास्ति । = **No sign of rain anywhere.**

---

२१. गृहसम्भाषणम् = Domestic

अद्य प्रातराशः का ? = **What have you cooked for breakfast ?**
अद्य पाको नाम पाकः (अद्यतन पाकः बहु सम्यक् अस्ति । = **Today's cooking is really grand.**
किमर्थं अद्य रुचिरेव नास्ति । = **Why dishes are not tasty today ?**
रुचिकरं नास्ति वा ? = **Aren't they tasty, really ?**
लवणं एव नास्ति । = **No salt at all.**
व्यञ्जने लवणं न्यूनम् । = **This curry has no salt at all.**
अन्नं बहु उष्णम् । = **The rice is very hot.**
तद् किञ्चित् परिवेषयतः । = **Serve the other dish a bit more.**
जलं पूरयतः । = **Get me some water, please.**
एकचषकं जलं आनयतः । = **Get me a glass of water, please.**
किञ्चित् व्यञ्जनं परिवेषयतः । = **Get me some dry curry.**
अन्नं = **rice**
क्वथितम् = **Sambar**
तक्रम् = **buttermilk**
व्यञ्जनम् = **dry curry**
सारः = **soup**
उपदंशम् = **pickle**
तैलम् = **oil**
उपसेचनम् = **Chutney**
लवणम् = **salt**
घृतम् = **ghee**
पर्पटम् = **Pappadam**
किं, न रोचते वा ? = **Aren't they tasty ? Don't you like them ?**
लवणं किञ्चित् अधिकम् = **A bit too much of salt in it.**
किं अम्ब, प्रतिदिनं सारः एव ? = **Dear, why, only soup/Rasam every day ?**
अद्य अपि सारः एव ? = **Just soup today also ?**
किं अम्ब ! कियत् परिवेषितवती ? = **Dear, you have served a bit too much.**
कियद् अस्ति तत् ? = **Oh ! That is not much.**
अम्ब ! किञ्चित् उपदंशं परिवेषयतः । = **Mummy, get me some pickles, please.**
अम्ब ! अद्य कदा वा भोजनम् ? = **Mummy, What time are you going to serve lunch/dinner today ?**

सावधानं परिवेषयतः । = **Serve slowly, please.**
अद्य भूरि भोजनम् । = **Today we have a grand meal.**
अधिकं जलं मा पिबतः, शीतं भवति । = **Don't drink too much water. You will catch a cold.**
अनेन व्यञ्जनं करणीयं आसीत् । = **You should have cooked dry curry with this vegetable.**
तेमनं न परिवेषितवती एव । = **You have not served 'curd sambar' at all.**
पुनः एकवारं पायसं परिवेषयतः । = **May I have a second helping with 'payasam ' ?**
उत्तिष्ठतः, भोजनं कुर्मः । = **Get ready, please, let us have meals.**
इदमिदानीं भोजनं समाप्तम् । = **I have just had meals, thank you.**
अहं रोटिकां न खादामि । = **I do not eat 'chapathis'.**
रोटिका अस्ति चेत् समीचीनं (अभविष्यत्) । = **It would have been wonderful had there been 'chapatis'.**
किं भोः, भोजनमेव न करोति ? = **Why dear, you do not eat anything ?**
अन्ने केवलं पाषाणाः । = **A lot of stones in the rice.**
दध्यन्नं परिवेषयामि वा ? = **Shall I serve curd-rice ?**
तक्रं न इच्छति वा ? = **Don't you want buttermilk ?**
भोजनं सम्यक् करोति चेत् क्रीडनकं ददामि । = **Eat well, please. I will give a doll.**
तेषां गृहे किं खादितवान् ? = **What did you eat in their house ?**
शीघ्रं भोजनं करोतः, विलम्बः अभवत् । = **It is getting late, eat quickly.**
इदानीं मास्तः, अनन्तरं ददामि । = **Not now, I will give it to you later.**
किञ्चित् वा दध्यन्नस्य भोजनं करोतः । = **Eat at least a little curd-rice.**
अद्य मधुरभक्ष्यं किम् ? = **What sweets have you prepared today ?**
बहु मधुरम् । = **It is too sweet.**
अम्ब, बुभुक्षा भवति । = **Mummy, I am hungry.**
मम तः इदानीं अतीव बुभुक्षा । = **I am very hungry.**
भोजनं सिद्धं वा ? शालायाः विलम्बः भवति । = **Have you finished eating? It is getting late for school.**
भोजनं कृत्वा निद्रां करोतः । = **Have a nap after meals.**
अस्तुः, परिवेषणं करोमि । = **Yes, I am going to serve in a minute.**
किञ्चित् स्वीकरोतः । = **Take a little.**
मास्तः, अधिकं भवति । = **No, thank you. It is too much for me.**
परिवेषणार्थं कियान् विलम्बः ? = **Dear, how long do you take to serve ?**
यावद् रोचते तावदेव स्वीकरोतः । = **Eat only what you can.**
सर्वे मिलित्वा भोजनं कुर्मः । = **Let us eat together.**
अय्यो, घृतं एव न परिवेषितवती अहम् । = **My goodness ! I haven't served ghee at all.**

भवता वक्तव्यं आसीत् किल ? = Shouldn't you have told me that ?
कियान् विलम्बः भोः, शीघ्रं आगच्छतु । = How long do you take,come quickly.
सः इदानीं अपि न आगतवान् वा ? = Hasn't he come yet ?
स्थालिका स्थापिता वा ? = Have you laid the table ? (Have you set the plates for meals ?)
स्थालिका एव न स्थापिता ! = You haven't laid the table yet !
लवणं किञ्चित् योजयतु, सम्यक् भवति । = Add some salt. It will be O.K.
हस्तं प्रक्षाल्य उपविशतु । = Wash (the hand) before you come for meals.
मास्तु, यथेष्टं अभवत् । = No, thank you, I have had enough.
सङ्कोचः मास्तु, आवश्यकं चेत् पृच्छतु । = Please feel at home. Ask for anything you want.
न, मम सङ्कोचः एव नास्ति । = No, I do not have any reservations.
किञ्चित् । = A little more.
अम्ब, अत्र किञ्चित् परिवेषयतु । = Mummy, get me some more.
कः लवणं आवश्यकं इति उक्तवान् ? = Who has asked for salt ?
क्वथितापेक्षया सारः एव रुचिकरः । = The soup is tastier than the 'sambar'.
एकैकशः वदतु नाम । = Speak one at a time, please.
विना शब्दं भोजनं कुर्वन्तु नाम । = Eat without making too much noise.
प्रथमः कः ? सः वा भवान् वा ? = Who is first ? He or you ?
पाकः शीतलं भवति । = Dishes are getting colder.
पाकः तदानीं एव सिद्धः । = Lunch/Dinner is ready.
व्याघरणं कृतं चेत् पाकः सिद्धः । = Everything is ready. I have to season the curry, that is all.(?)
शाकः नास्ति, अहं किं करोमि ? = No vegetables, what can I do ?
भवती पक्तुं एव न जानाति अम्ब ! = Mummy, you do not know how to cook.
ह्यस्तनं व्यञ्जनं कियत् रुचिकरं आसीत् ! = How tasty was yesterday's dry curry !
कतिवारं उक्तवान् एतद् मह्यं न रोचते इति ? = How many times did I tell you that I don't like it.
तथा चेत् श्वः भवान् एव पाकं करोतु । = In that case you cook the food yourself tomorrow.
अस्य रुचिं पश्यतु । = Taste this, please.
क्षीरं दूषितम् ।= Milk has become sour.
तूष्णीं भोजनं करोतु वा ? = Will you eat without comments ?
पुनः पुनः चर्वणं कृत्वा खादतु । = Chew the food well before you swallow it.
परिवेषणं कृतं, शीघ्रं आगच्छतु । = Food is already served. Come quickly.
भवान् किमपि न खादितवान् ? = You haven't eaten anything.

पुनः परिवेषयतु । = **Serve again.**

---

२२. पितरः पुत्राः च = Fathers/sons/mothers

एतावत्पर्यन्तं कुत्र गतवान् ? = **Where had you been so long ?**

कुत्रापि न, अत्रैव आसम् । = **I was just here.**

पठनं किमपि नास्ति वा ? = **Nothing to read ? (Don't you have anything to read ?)**

वक्ता प्रष्टा कोऽपि नास्ति वा ? = **Is there no one to keep you under check ?**

सहस्रवारं उक्तं, श्रुतवान् वा ? = **I told you a thousand times. Did you listen to me ?**

मम गृहपाठः बहु अस्ति । = **I have a lot of homework to do.**

अद्य एव शुल्कं दातव्यं अस्ति । = **I have to pay the fees right today.**

अन्तिमदिनाङ्कः कदा ? = **Which is the last date for payment of fees ?**

अद्य एव दातव्यं वा ? = **Have to pay it right today ?**

किं, अद्य दातव्यं वा ? = **What, do we have to pay it today ?**

अम्ब, एकं नवीनं युतकं आवश्यकम् । = **Mummy, I would like to have a new shirt.**

गोविन्द, आपणं गत्वा आगच्छति वा ? = **Govind, will you go to the shop to get something ?**

अम्ब, वेणीबन्धं करोतु, शालायाः विलम्बः भवति । = **Mummy, twine my plait, it is getting late for school.**

कः समयः इति जानाति वा ? = **Do you know what time it is now ?**

किमर्थं विलम्बः ? = **Why are you late ?**

पितरं एकवारं आह्वयतु । = **Please ask daddy to come here.**

भवतः कृते कथनापेक्षया स्वयं करणं वरम् । = **Better do the work myself rather than asking you to do it.**

भवती अनन्तरं उपविशतु । = **You sit down a little later.**

तस्य कृते चत्वारि दत्तवती, मम कृते तु त्रीणि एव ! = **You gave him four, only three to me.**

सर्वं भवान् एव खादितवान् वा ? = **Have you eaten everything yourself ?**

एकं कार्यं कतिवारं वक्तव्यम् ? = **How often should I tell you about that ?**

कुत्रापि स्थापयति, अनन्तरं मां पृच्छति । = **You misplace it somewhere and come and ask me.**

भोजनसमये आह्वयामि, इदानीं गच्छतु । = **I will call you during meal time, off you go now.**

'तेन सह न गच्छतु' इति दशवारं उक्तवती । = **I have asked you ten times not to go in his company.**

पार्श्वगृहं गत्वा पत्रिकां आनयतु । = **Get me the newspaper from our neighbour.**

अहं सर्वं व्यवस्थितं स्थापयितुं, सः व्यस्तं कर्तुम् । = **I keep things in order and he throws everything away.**

अम्ब, किञ्चित् सीवनं करोतु । = Mummy, stitch this up, please.
कृपया एतद् बहिः क्षिपतु । = Please, throw this away.
शाकं किञ्चित् कर्तयित्वा ददातु । = Cut the vegetables, please.
एकवारं एव सर्वं वदतु भवती । = Tell me everything at one go.
भवान् धीमान्/कुशलः बालः । = You are a good boy.
अम्ब, अत्र किञ्चित् वेदना अस्ति । = Mummy, it pains me here.
निद्रां करोतु,सम्यक् भविष्यति । = Sleep well, you will be all right.
रात्रौ कषायं करोमि । = I'll make some concoction (medicine) at night.
पीत्वा शयनं करोतु । = You may drink it and then sleep.
इदानीं गत्वा किञ्चित् पठतु । = Go and read now.
किं, इदानीम् एव निद्रा वा ? = What ! feeling sleepy so early ?
'गणिते दश अङ्काः एव' इति स्मरति वा ? = Do you remember, you have secured only 10 marks in Mathematics ?
अम्ब, तान् अन्यत्र पठितुं वदतु । = Mummy, ask them to read in separate rooms.
एतावत् धनं न पर्याप्तम् । = This much money is not enough.
शिरसि तैलसमक्षणं करोतु । = Please apply oil to my head.
निद्रया आन्दोलनं करोति, पश्यतु । = See, he is dozing.
शिशुः रोदिति । = The child is crying.
संमार्जनं कृतवती वा ? = Have you swept the floor ?
इदानीं अपि रङ्गवल्लीं न लिखितवती वा? = Haven't you yet drawn designs in front of the house ?
कतिवारं वक्तव्यम् ? = How often should I tell you ?
कुत्र गतवान् ? गृहे नास्ति वा ? = Where has he gone ? Isn't he at home ?
प्रत्युत्तरं न वदतु । = Don't answer back.
उक्तं न श्रुतवान् वा ? = Haven't you listened to what I told you ?
अद्यतन पत्रिकां ददातु । = Give me today's newspaper.
सः आगतवान्, एषः प्रस्थितवान् । = He has arrived and this fellow has started/departed.
कटं प्रसारयतु । = Spread the mat.
रजकः वस्त्रं नीतवान् वा ? = Has the washerman taken the clothes?
वस्त्राणि शुष्कयितुं प्रसारयतु । = Spread the clothes for drying.
गत्वा शयनं करोतु । = Go to bed and sleep.
एकं आसन्दं आनयतु । = Bring me a chair.
इदानीम् अपि निद्रा न आगता वा ? = Haven't you slept yet ?
पश्यतु, कः शब्दं करोति ? = see, who is making that noise ?
किमिदं, सर्वत्र अवकरः ? = What is this ? It is dirty everywhere.

द्वारं पिदधातः (द्वारपिधानं करोतः) । = **Close the door, please.**
एतद् किञ्चित्कालं गृह्णातः । = **Hold it for some time.**
मध्ये सम्भाषणं न करोतः । = **Don't butt in when I speak.**
कोलाहलं मा करोतः । = **Don't make noise, be quiet.**
दीपान् ज्वालयतः । = **Put on the lights, please.**
दीपान् निर्वापयतः । = **Put off the lights, please.**
व्यजनं चालयतः । = **Put on the fan,please.**
बहिः अन्धकारः, करदीपं गृहीत्वा गच्छतः । = **It is dark outside, take the torch with you.**
अवहितमनसा करणीयम् । = **Do it with some interest, please.**
श्रद्धया करणीयम् । = **Do it with your heart in it, please.**
तं यानं आरोप्य आगच्छतः । = **Please see him on to the bus.**
पाणिपादं प्रक्षालयतः । = **Have a wash,please (Wash your hands and feet).**
कङ्कान् योजयतः । = **Button your shirt, please.**
आरोग्यं निर्लक्ष्य मा पठतः । = **Don't read too much and spoil your health.**
इतः परं एवं न कर्तव्यम् । = **Don't do this again.**
द्राविडप्राणायामेन न वदतः, साक्षात् वदतः । = **Don't go on beating about the bush, speak plainly.**
सम्यक् दन्तधावनं करोतः । = **Brush your teeth well.**
विना कारणं कुप्यति । = **You get angry and shout unnecessarily.**
वृथा कालहरणं करोति । = **You are wasting time.**
मां न कोपयतः । = **Don't enrage me.**
हठं मा करोतः । = **Don't be arrogant.**
किमर्थं भवान् क्षुभ्यति ? = **Why are you shouting ?**
प्रथमं शिरोमार्जनं करोतः । = **Dry your hair first.**
आर्द्रवस्त्रं न धारयतः । = **Don't put on wet clothes.**
शीघ्रं स्नानं कृत्वा आगच्छतः । = **Have your bath quickly.**
भाण्डे जलं अस्ति वा ? = **Is there water in the barrel ?**
आकाशवाणीं चालयतः । = **Put on the radio, please.**
विविधभारतीं योजयतः । = **Switch on to Vividhabharathi, please.**
वार्ता समाप्ता वा ? = **Is the news over ?**

---

२३. मातापितरः = Parents

अद्य किञ्चित्पूर्वं आगच्छन्ति वा ? = **Will you come back home a bit early today, dear ?**
किमर्थं ? कः विशेषः ? = **Why? anything special ?**
सायं आगमनसमये शाकं आनयन्ति वा ? = **Bring home some leafy vegetable, will you ?**
रविवासरे तान् आह्वयामः वा ? = **Shall we invite them on Sunday ?**

बालिका किमपि आवश्यकं इति वदति स्म । = The girl was asking for something.
अवश्यं स्मृत्वा आनयन्तः । = Please bring it without fail.
किमर्थं प्रतिदिनं विलम्बेन आगच्छन्ति ? = Why do you come late everyday ?
कस्मिन् समये आगच्छन्ति अद्य ? = What time will you be back today ?
कञ्चिकां पार्श्वगृहे दत्वा गच्छामि । = I will leave the key with our neighbours.
किमिति पदे पदे आह्वयन्ति ? = Why are you calling me again and again ?
सर्वं तत्रैव अस्ति, किञ्चित् पश्यन्तः । = Everything is there. Look for them a bit more carefully, please.
भोजनार्थं कोऽपि विशेषः ? = Any special arrangement for meals ?
अद्य अस्माकं कृते काफी अस्ति वा ? = Is there going to be some coffee for us ?
इदानीम् अपि स्नानं न कृतम् ? = No bath yet ?
भवन्तः किल मास्तः इति उक्तवन्तः । = It is you who said you did not want it.
समये एकमपि/किमपि न मिलति । = You do not get anything when you need it badly.
वेतनं लब्धं वा ? = Got your salary ?
क्षीरार्थं अद्य एव दातव्यं अस्ति । = We have to pay the milk-man today.
ते सर्वदा कलहं कुर्वन्ति । = They always quarrel.
तथा किमर्थं वदति ? = Why do you say so ?
तत्र अस्ति वा नास्ति वा इति प्रथमं एव द्रष्टव्यम् । = You have to see first if it is there or not.
अहं कार्यालयं गच्छामि । = I am going to my office.
अस्य जतुलेपं कारयन्तः । = Get this vessel gilted.
मार्गे सौचिकं विचार्य गच्छन्तः । = Look up the tailor on your way.

---

२४. सन्ताः = Children

मम लेखनीं स्वीकृतवान् वा ? = Have you taken my pen ?
पिता अस्ति, तूष्णीं उपविशन्तः । = Daddy is in, be quiet.
कृपया मनसि पठतः । = Read silently, please.
भगिनि, मम कृते गणितं पाठयति वा ? = Sister dear, will you teach me mathematics ?
मम शिक्षकः एवं एव पाठितवान् ।= My teacher has taught one just this way.
भवतः लेखनी कुत्र ? = Where is your pen ?
मम छत्रं भवान् किमर्थं स्वीकृतवान् ? = Why did you take my umbrella ?
तस्य कृते किमर्थं दत्तवान् ? = Why did you give it to him ?
तत्कारणतः इदानीं अनुभवतः । = Now you suffer on account of that.
न, अहं पितरं सूचयामि । = No, I am going to tell daddy.
पठनं नास्ति, किमपि नास्ति, केवलं अटति । = Doesn't read at all, just roams about.
भवतः सर्वं अहं जानामि । = I know all your secrets.

भवती बहु पठति, जानामि । = **You read a lot,I know.**

अद्य भवतः मित्रं मार्गे मिलितः । = **I met your friend on the way.**

भवतः मित्रं अहं मिलितवान् = **I met your friend.**

सः किमपि उक्तवान् वा ? = **Did he say anything ?**

परीक्षा कदा इति स्मरति किल ? = **You remember when your examination commences, don't you ?**

रमेशः भवन्तं आह्वयति । = **Ramesh is calling ypou.**

पश्यतु, नासिका स्रवति । = **Look, you have a running nose.**

नासिकां स्वच्छं कृत्वा आगच्छतु । = **Clean your nose, will you ?**

वक्तव्यं आसीत्, करोमि स्म । = **You should have told me, I would have done it.**

अङ्कन्या मास्तु, लेखन्या लिखतु । = **Write with your pen, not with a pencil.**

तिष्ठतु, यतकं परिवर्त्य आगच्छामि । = **Wait, I will just change the shirt.**

एतद् यतकं बहु सम्पृक्तम् । = **This shirt is a bit too small.**

अपरं यतकं एवं नास्ति । = **The other shirt is not so.**

---

२५. सङ्कीर्ण वाक्यानि = Miscellaneous sentences

उच्चत्या उभावपि समानौ । = **Both are of the same height.**

अस्माकं गृहे सर्वे अस्वस्थाः । = **Everyone is ill in my house.**

मशको मशकः ! = **Too many mosquitoes.**

मत्कुणो मत्कुणः । = **Too many bugs.**

मशकजालः कुत्र ? = **Where is the mosquito net ?**

अन्तः कोऽपि नास्ति वा ? = **Isn't there any one at home ?**

दूषितः कालः । = **Times have changed for the worse.**

कर्मकराः एव दुर्लभाः । = **You don't get labourers at all.**

महती घोरिका भोः महारावस्य । = **This big fellow snores loudly.**

---

२६. अतिथिः = Guests

पानीयं किं ददामि ? = **What would you like to have for a drink ?**

तर्हि पानकं आनयामि । = **O.K. I will bring juice.**

भवान् काफीं पिबति उत चायम् ? = **Do you prefer coffee or tea ?**

किञ्चित् विश्रान्तिं अनुभवतु । = **Have some rest, please.**

अद्यैव गन्तव्यं वा ? = **Do you have to leave right now ?**

भोजनान्तरं गच्छतु । = **Go after lunch.**

दिनद्वयं तिष्ठतु भोः । = **Stay for two days.**

रात्रौ निद्रा सम्यक् आसीत् । = **I had sound sleep last night.**

रात्रौ निद्रा एव नास्ति भोः । = **I did not have even a wink of sleep last night.**

बहिः गतवान्, इदानीं आगच्छति । = **He has gone out, will be back in a few minutes.**

२७. शुभाशयाः = Greetings

दीपावली शुभाशयाः । = **Wish you a happy Deepavali.**

युगादि शुभाशयाः । = **Wish you a happy New Year.**

मकरसङ्क्रमणस्य/पोङ्गल् शुभाशयाः । = **Wish you a happy Sankranti/Pongal.**

नववर्षस्य शुभाशयाः । = **Hearty greetings for a happy New Year.**

नववर्षं नवचैतन्यं ददातु । = **Let the new year bring a new life.**

भवतः वैवाहिकजीवनं शुभमयं भवतु । = **Wish you a very happy married life.**

नवदम्पत्योः वैवाहिकजीवनं सुमधुरं भूयात् । = **Wish the couple a very happy married life.**

सफलतायै अभिनन्दनम् । = **Hearty congratulations on your success.**

भवदीयः समारम्भः यशस्वी भवतु । = **Wish the function a grand success.**

शतं जीव शरदो वर्धमानाः । = **May you live for one hundred years.**

शुभाः ते पन्थानः । = **Good bye (God be with you)**

इति The End